

JAUSKIS SAUGUS - TAVE GINA ĮSTATYMAI

Trumpas praktinis teisių gynimo vadovas

JAUSKIS SAUGUS – TAVE GINA ĮSTATYMAI

Trumpas praktinis teisių gynimo vadovas

Jauskis saugus – tavo gina įstatymai!

Trumpas praktinis teisių gynimo vadovas

Ar kada nors manėte, jog jūsų lytinė orientacija sutrukdė jums gauti darbą?

Ar esate buvę neteisingo elgesio su kitais žmonėmis liudininkai?

Ar susidūrėte su neapykantą kurstančiais komentarais internete, nukreiptais prieš homoseksualius asmenis?

Ar buvote užgauliojami, įžeidinėjami, persekiojami arba tiesiog jautėte, jog kažkas ne taip?

ĮŽEIDINĖJIMO, DISKRIMINAVIMO IR PERSEKIOJIMO NEREIKĖTŲ NEPAISYTI!

Tu turi tokias pat teises kaip ir „tradicinės“ orientacijos europiečiai. Visoje Europoje, o taip pat ir Lietuvos Respublikoje galiojantys teisės aktai saugo tave, o tai reiškia, kad tau nebereikia slėpti savo seksualinės orientacijos. Svarbu žinoti savo teises ir pareigas, suvokti jas ir nebijoti siekti, kad įstatymų būtų laikomasi visur ir visada.

Trys žingsniai, suteikiantys šarvus:

1. ŽINOK ĮSTATYMUS!
2. SUVOK SAVO TEISES IR NEBIJOK JAS GINTI!
3. KREIPKIS PAGALBOS, PADĖK KITIEMS!

Jauskis saugus!

BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ UŽ DISKRIMINAVIMĄ DĖL SEKSUALINĖS ORIENTACIJOS

Baudžiamojo kodekso 169 straipsnis numato atsakomybę už diskriminavimą dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, religijos ar kitos grupinės priklausomybės. Pagal šio straipsnio nuostatas:

*„...tas, kas atliko veiksmus, kuriais siekta žmonių grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl lyties, **seksualinės orientacijos**, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų sutrukdyti lygiomis teisėmis su kitais dalyvauti politinėje, ekonominėje, socialinėje, kultūrinėje, darbo ar kitoje veikloje arba suvaržyti tokios žmonių*

grupės ar jai priklausančio asmens teisės ir laisvės, baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki trejų metų.“

Šiame straipsnyje nurodyta veika yra baudžiama nepriklausomai nuo to, ar diskriminacija pasireiškė internetinėje erdvėje, spaudoje ar kitu viešu būdu. Patyrus minėtus diskriminuojančius veiksmus galima kreiptis į teisėsaugos institucijas ir tokiu būdu inicijuoti baudžiamąjį procesą prieš kaltus asmenis, tačiau svarbu suprasti, kad į baudžiamosios teisės ribas patenka tik pačios pavojingiausios veikos.

Svarbiausias tokių veikų įrodinėjimo elementas, be kurio baudžiamoji atsakomybė negali būti realizuojama – kad

kaltininkas tyčia atliko paminėtus diskriminacinio pobūdžio veiksmus ir kad jie atlikti būtent dėl asmens ar jų grupės priklausomumo vienai ar kelioms Baudžiamojo kodekso 169 straipsnio dispozicijoje nurodytoms asmenų grupėms.

Diskriminaciniai veiksmai dažnai yra užslėpti, o juos atliekantys asmenys, pajutę atsakomybės grėsmę bando gintis įrodinėdami savo atliktų diskriminacinių veikų netyčinę ar nesąmoningą prigimtį, todėl teisinės gynybos prasme baudžiamasis persekiojimas diskriminacijos atveju negali būti vertinamas kaip efektyviausias būdas asmenims gintis nuo diskriminacinių veiksmų. Taigi, svarbu žinoti, kad diskriminaciją draudžiančios nuostatos įtvirtintos ne tik baudžiamojoje teisėje, bet ir kitose teisės šakose (pavyzdžiui, darbo teisėje).

BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ UŽ NETINKAMUS KOMENTARUS AR KITOKĄ VIEŠĄ NEAPYKANTOS KURSTYMĄ

Baudžiamojo kodekso 170 straipsnis numato atsakomybę už kurstymą prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę. Pagal šio straipsnio nuostatas:

„1. Tas, kas turėdamas tikslą platinti gamino, įsigijo, siuntė, gabeno, laikė dalykus, kuriuose tyčiojama, niekinama, skatinama neapykanta ar kurstoma diskriminuoti žmonių grupę ar jai priklausančią asmenį dėl lyties, **seksualinės orientacijos**, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų arba

kurstoma smurtauti, fiziškai susidoroti su tokia žmonių grupe ar jai priklausančiu asmeniu, arba juos platino, baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki vienerių metų.

*2. Tas, kas viešai tyčiojosi, niekino, skatino neapykantą ar kurstė diskriminuoti žmonių grupę ar jai priklausančią asmenį dėl lyties, **seksualinės orientacijos**, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.*

*3. Tas, kas viešai kurstė smurtauti, fiziškai susidoroti su žmonių grupe ar jai priklausančiu asmeniu dėl lyties, **seksualinės orientacijos**, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų arba finansavo ar*

kitaip materialiai rėmė tokią veiklą, baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki trejų metų.

4. Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.“

Šiame straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos – kurstymo objektyvioji pusė pasireiškia pasityčiojančiais, niekinančiais, žeminančiais žodžiais ar raštiškais pareiškimais apie grupę žmonių ar atskirą šiai grupei priskirtiną asmenį dėl jų priklausomumo šiai grupei. Kurstymas gali pasireikšti ir kaip bendro pobūdžio idėjos, išsakomi teiginiai ar pažiūros apie žmonių grupę dėl jų priklausomumo tai grupei, be to jie turi būti skirti būtent neapibrėžtam asmenų ratui ir išsakyti viešai. Kurstymo, pasireiškiančio niekinimu, tyčiojimusi, atveju svarbiau-

sias tikslas – pažeminti, įžeisti tam tikrą žmonių grupę ar jos narį, t. y. parodyti tikrą ar tariamą tokios grupės žmonių ar konkretaus jos nario pažeidžiamumą, nepilnavertiškumą, ribotumą.

Turbūt esate ne kartą susidūrę su užgauliais, neapykantą ar net smurtą kurstančiais komentarais internete, nukreiptais prieš homoseksualius asmenis. Baudžiamąjo kodekso 170 straipsnio nuostatos yra svarbios kaip pagrindas ikiteisminiams tyrimams dėl viešo neapykantos ir smurto kurstymo homoseksualių asmenų atžvilgiu, taip pat ir ypač paplitusio kurstymo internetinės žiniasklaidos priemonėse (ypatingai įvairių naujienų ar kitų internetinių portalų komentarų skiltyse), pradėti.

Klaidinga manyti, kad internetinėje erdvėje kas nors gali likti anonimiškas ir nebaudžiamas skleisti neapykantą ar kitaip tyčiotis iš kitų žmonių. Anonimiškumo internete negali būti, nes naršant pasauliniame tinkle paliekami pėdsakai, vadinamieji įrašai tarnybinėse stotyse. Nebūtina žinoti net žmogaus elektroninio adreso ar tikro jo vardo, pagal vartotojo IP adresą komentatorius gali būti susektas bet kur. Vis daugiau ikiteisminių tyrimų netinkamų komentarų byloje atliekantys prokuratūros pareigūnai pažymi, kad dauguma tyrimų baigiasi sėkmingai ir kitus diskriminuojantys asmenys surandami ir nubaudžiami.

NUSIKALTIMO PADARYMAS DĖL SEKSUALINĖS ORIENTACIJOS SUNKINA NUSIKALTIMĄ PADARIUSIO ASMENS ATSAKOMYBĘ

Kartais tikrosios nusikaltimo priežastys lieka paslėptos po pačia veika: pavyzdžiui, naktį prie įėjimo į gėjų klubą dėl jūsų seksualinės orientacijos jus stipriai sumušęs girtas nusikaltėlis bus nubaustas už sunkų sveikatos sutrikdymą, tačiau gali likti neįvertintas tikrasis tokio sumušimo motyvas.

Netylėkite, jei manote, kad nusikaltimas buvo padarytas siekiant išreikšti neapy-

kantą dėl jūsų seksualinės orientacijos. Atsiminkite, kad seksualinė orientacija gali būti nusikaltėlio atsakomybę sunkinanti aplinkybė!

Baudžiamojo kodekso 60 straipsnio 12 dalis numato, kad atsakomybę sunkinanti aplinkybė yra:

<...>

12) *veika padaryta siekiant išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, neįgalumo, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.*

<...>

TEISĖ NEBŪTI DISKRIMINUOJAMAM DARBE, MOKSLO ĮSTAIGOSE BEI VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS SRITYJE

Diskriminaciją draudžiančios nuostatos įtvirtintos ne tik baudžiamojoje teisėje, bet ir kitose teisės šakose. Lietuvos Respublikos Darbo kodekso 2 straipsnis numato, kad vienas iš darbo santykių principų, yra „darbo teisės subjektų lygybė nepaisant jų lyties, **seksualinės orientacijos**, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, pilietybės ir socialinės padėties, tikėjimo, santuokinės ir šeiminės padėties, amžiaus, įsitikinimų ar pažiūrų, priklausomybės politinėms partijoms ir visuomeninėms organizacijoms, aplinky-

bių, nesusijusių su darbuotojų dalykinėmis savybėmis“.

Darbo kodekso 129 straipsnis draudžia nutraukti darbo santykius dėl darbuotojo lyties, **seksualinės orientacijos**, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, pilietybės ir socialinės padėties, tikėjimo, santuokinės ir šeiminės padėties, įsitikinimų ar pažiūrų, priklausomybės politinėms partijoms ir visuomeninėms organizacijoms.

Pagrindinis teisės aktas, įgyvendinantis ES nediskriminavimo teisės standartus (Rasių lygybės ir Užimtumo pagrindų direktyvas) yra Lygių galimybių įstatymas, pradėjęs galioti nuo 2005 m. sausio 1 d.

Lygių galimybių įstatymas draudžia diskriminuoti ir priekabiauti dėl asmens

lytinės orientacijos darbe, valstybės tarnyboje, švietimo įstaigose, mokslo ir studijų institucijose bei vartotojų teisių apsaugos srityje.

Įstatymas numato tris netinkamo elgesio rūšis, su kuriomis negalima taikstyti.

Tiesioginė diskriminacija

Elgesys su asmeniu, kai dėl jo lytinės orientacijos taikomos prastesnės sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus kai kuriuos įstatymų numatytus atvejus (pvz., taikomas skirtingas teisės dėl pilietybės arba dėl įprastų ir lemiančių profesinių reikalavimų). O nurodymas diskriminuoti (pvz., darbdavio paliepimas nepriimti į darbą gėjų ir lesbiečių) yra laikomas tiesiogine diskriminacija.

Netiesioginė diskriminacija

Veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant gali atsirasti, atsiranda ar galėtų atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas tam tikros lytinės orientacijos asmenims. Daugelis gėjų ir lesbiečių skundžiasi, kad negali kilti karjeros laiptais – dabar neteisėtus vadovų veiksmus galima apskųsti.

Priekabiavimas

Nepageidaujamas elgesys (diskriminacija), kai dėl lytinės orientacijos siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bau-

ginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka. Darbdaviai ir kolegos, kurie mano galį paversti jūsų gyvenimą pragaru, tik dėl to, kad jūs homoseksualus ar biseksualus, dabar turi atsakyti už savo veiksmus.

Diskriminavimas darbe baudžiamas!

Nustačius diskriminavimo faktą, gali būti skiriama bauda asmeniui, tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminavusiam, priekabiavusiam ar davusiam nurodymą diskriminuoti kitą asmenį dėl lytinės orientacijos. Baudos aptartos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 416 straipsnyje:

„<...> lygių galimybių, nustatytų Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatyme, pažeidimas – užtraukia baudą parei-

gūnams, darbdaviams ar jų įgaliotiems asmenims nuo vieno šimto iki dviejų tūkstančių litų.

Tokie pat veiksmai, padaryti asmens, bausto administracine nuobauda už šio

straipsnio pirmoje dalyje numatytus pažeidimus, – užtraukia baudą pareigūnams, darbdaviams ar jų įgaliotiems asmenims nuo dviejų tūkstančių iki keturių tūkstančių litų.“

TAI – NE JŪSŲ KALTĖ

Patyrus bet kokio pobūdžio diskriminaciją visų pirma yra svarbu suvokti, kad jūs esate auka, t. y. jūs neatsakingas už elgesį tų, kurie diskriminuoja. Kartais gali užtekti tik pasikalbėti su asmeniu, kuris prie jūsų priekabiauja ir aiškiai jam pasakyti, kad jūs tokio elgesio netoleruosite. Kai kurios organizacijos jau turi taisykles, kaip reaguoti į darbuotojų ar klientų nusiskundimus. Tačiau kartais efektyviau gintis teisinėmis priemonėmis.

RINKITE ĮRODYMUS, PARUOŠKITE SAVO BYLĄ

Jei pastebėjote, kad jums be pateisinamos priežasties buvo taikomos prasčiau sąlygos negu heteroseksualams, užrašykite tokio elgesio pavyzdžius. Aprašykite, kas nutiko. Pavyzdžiui, jei iš jūsų tyčiojosi ar nukentėjote nuo smurto, pasižymėkite, kas buvo pasakyta ar padaryta, kada, kas tai padarė ir kas buvo liudininkai.

Kaupkite visą reikalingą informaciją, pavyzdžiui, priėmimo į darbą anketą, kvietimo į darbą skelbimus, elektroninius laiškus, pokalbių įrašus ir pan. Jei manote, kad jūs – ne vienintelis nukentėjęs, surinkite informaciją bei dokumentus ir iš kitų aukų.

PASIRINKITE SAVO PAŽEISTŲ TEISIŲ GYNIMO BŪDĄ

Nuo diskriminacijos nukentėję ar viešos diskriminacijos apraiškas pastebėję asmenys Lietuvoje turi nemažai procesinių alternatyvų. Priklausomai nuo pažeistų teisių pobūdžio galite pasirinkti jums efektyvų pažeistų teisių gynimo būdą:

- *remiantis bendrosiomis Darbo kodekso normomis dėl darbo sąlygų ir darbo tvarkos, pasinaudoti Darbo kodekse įtvirtintomis procedūromis.*

Darbo kodekso XIX skyriaus nuostatos reglamentuoja individualių darbo ginčų – nesutarimo tarp darbuotojo ir darbdavio dėl darbo įstatymuose, kituose norminiuose teisės aktuose, darbo ar kolektyvinėje sutartyje nustatytų teisių

ir pareigų įgyvendinimo – sprendimo tvarką. Jei individualaus darbo ginčo tarp darbuotojo ir darbdavio nepavyksta sureguliuoti derybomis, tokį ginčą, remiantis Darbo kodekso XIX skyriaus nuostatomis nagrinėja: 1) darbo ginčų komisija; 2) teismas. Darbo ginčų komisija yra pirminis ir Darbo kodekso numatytais atvejais privalomas organas, nagrinėjantis darbo ginčus, jeigu Darbo kodeksas ar kiti įstatymai nenustato kitos ginčo sprendimo tvarkos. Darbo ginčų komisijos sprendimus galima skųsti teismui. Pažymėtina, kad remiantis Darbo kodekso procedūromis gali būti ginamos lygios galimybės darbo santykiuose, tuo tarpu teisme galima ginti lygias galimybes visose srityse: darbo, švietimo, paslaugų.

– *kreiptis į Lygių galimybių kontrolieriaus instituciją dėl Lygių galimybių įstatymo pažeidimų.*

Asmuo manantis, kad buvo pažeistos jo lygios galimybės turi teisę kreiptis į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą. Tarnyba galės jums padėti parengti ir iš-tirti skundą, skirti baudą pažeidėjui bei pakonsultuos dėl galimybių pateikti ieškinį teismui. Svarbu žinoti, kad skundas Lygių galimybių kontrolieriui paduodamas per tris mėnesius nuo skundžiamų veiksmų padarymo, tačiau kontrolierius gali nuspręsti, kad praleidus nustatytą terminą, skundas vis tiek gali būti priimtas ir nagrinėjamas. Lygių galimybių kontrolieriaus priimti sprendimai gali būti skundžiami administraciniam teismui.

- kreiptis į Seimo kontrolierių įstaigą dėl žmogaus teisių pažeidimų.

Seimo kontrolieriai tiria skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. Seimo kontrolieriai netiria skundų dėl darbo teisinių santykių, taip pat netikrina teismų priimtų sprendimų, nuosprendžių ir nutarčių pagrįstumo ir teisėtumo. Seimo kontrolieriai, atlikę tyrimą, pateikia rekomendacinio pobūdžio sprendimą, kurį įgyvendinti viešojo administravimo institucijų pareigūnai turi savanoriškai. Seimo kontrolieriaus priimtas sprendimas gali būti skundžiamas administraciniam teismui.

- kreiptis į Lietuvos Respublikos Generalinę prokuratūrą, kad pastaroji

inicijuotų ikiteisminį tyrimą dėl nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų asmens lygiateisiškumui ir laisvei.

Kad užkirsti kelią diskriminavimui, kursytumui prieš bet kokios tautos, rasės, religinę, etninę ar kitokią grupę Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse įtvirtinti 4 straipsniai numatantys atsakomybę už nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus asmens lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei (169, 170, 170(1), 171 straipsniai). Už šių nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų ikiteisminio tyrimo organizavimą, vadovavimą jam, atlikimą ir šių veikų ikiteisminio tyrimo koordinavimą, kai ikiteisminiam tyrimui vadovauja ar jį atlieka teritorinių prokuratūrų prokurorai, o taip pat – vienodos tokių veikų ikiteisminio tyrimo praktikos formavimą atsakingas Lietuvos Respu-

blikos generalinės prokuratūros Specialiųjų tyrimų skyrius, kuris šias papildomas funkcijas pradėjo vykdyti nuo 2006 m. kovo mėnesio.

– *remiantis visiems garantuojama Konstitucine teise kreiptis į teismą.*

Asmens teisė kreiptis į teismą yra užtikrinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnyje: asmuo, kurio konstitucinės teisės ir laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Remiantis lygybės prieš įstatymą principu, įtvirtintu Konstitucijos 29 straipsnio 2 dalyje, asmuo turi teisę dėl šios teisės pažeidimo kreiptis į teismą. Asmenų teisė į teisminę gynybą yra įtvirtinta Teismų įstatymo 4 straipsnyje, kuriame teigiama: Lietu-

vos Respublikos piliečiai turi teisę į teisminę gynybą nuo kėsinosi į Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir įstatymuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse įtvirtintas jų teises ir laisves <...>, bei:

- *kelti civilinį ieškinį dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo.*

Lygių galimybių įstatymo 13 straipsnis numato, kad „asmuo, patyręs diskriminaciją lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, turi teisę reikalauti iš kaltų asmenų atlyginti turtinę ir neturtinę žalą įstatymų nustatyta tvarka“. Priklausomai nuo to, kurioje srityje asmuo patyrė diskriminaciją, inicijuodamas bylą jis turėtų

remtis atitinkamai Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos darbo kodeksu, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymu, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu ar Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymu. Asociacijos arba kiti juridiniai asmenys, kurių veiklą reglamentuojančiame teisės akte atitinkamu pagrindu diskriminuojamų asmenų gynimas ir jų atstovavimas teisme yra nurodyta kaip viena iš veiklos sričių, diskriminuojamo asmens pavedimu gali įstatymų nustatyta tvarka atstovauti jam teisminėse arba administracinėse procedūrose.

- *kelti administracinę bylą dėl diskriminuojančių pareigūnų ar institucijų veiksmų ar priimtų diskriminuojančių aktų panaikinimo.*

Vadovaujantis Administracinių bylų teisenos įstatymo 22 straipsnio 2 dalimi, su skundu (prašymu) į administracinę teisimą tiesiogiai galima kreiptis šio įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje ir 19 straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais.

- *nagrinėjant bylą nacionaliniuose teismui remtis Europos žmogaus teisių konvencijos normų taikymu, Europos žmogaus teisių teismo praktika, išnaudojus visas teisine galimybes – kreiptis tiesiogiai į Europos žmogaus teisių teismą.*

Asmenys, patyrę diskriminaciją dėl seksualinės orientacijos, Lietuvos nacionaliniuose teismuose gali remtis ir Europos žmogaus teisių konvencijos normų tie-

sioginiu taikymu. Atsižvelgus į vis didėjančią Europos žmogaus teisių teismą praktiką homoseksualių, biseksualių ir transseksualių asmenų teisių klausimais, galima remtis ir Europos žmogaus teisių teismo išaiškinimais išnagrinėtose bylose. Tada, kai jau išnaudotos visos efektyvios vidinės teisinės gynybos priemonės, asmuo per šešis mėnesius nuo galutinio sprendimo priėmimo gali kreiptis su pareiškimu į Europos žmogaus teisių teismą dėl Konvencijos teisių pažeidimo.

S v a r b u !

ĮRODINĖJIMO PAREIGOS PERKĖLIMAS ATSAKOVUI

Nors dažniausiai įrodinėjimo pareiga byloje tenka ieškovui, tačiau diskriminacijos (ypač darbo srityje) bylų atveju, kai įrodymai dažniausiai yra atsakovo (pvz., darbdavio) rankose, ieškovui juos surinkti gali būti labai problemiška. Todėl ES nediskriminavimo teisė įtvirtina įrodinėjimo naštos perkėlimą atsakovui, ieškovui įrodžius aplinkybes, leidžian-

čias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos galimybės. Įrodinėjimo pareigos perkėlimo diskriminacijos byloje nuostata yra įtvirtinta Lygių galimybių įstatyme. Ši pareiga netaikoma baudžiamojo proceso atveju, taip pat procesiniams veiksams, kai bylos aplinkybes turi ištirti teismas ar kita kompetentinga institucija.

NETOLERUOKITE DISKRIMINAVIMO

Kartais jūs galite būti nediskriminuojamas, bet pastebėti ar žinoti apie diskriminavimą kitų žmonių atžvilgiu. Pavyzdžiui, kasdien matote, kaip prie kolegų gėjaus priekabiauja bendradarbiai. Jūsų viršininkas gali jums įsakyti diskriminuoti – pavyzdžiui, nepriimti į darbą senyvo žmogaus, nors jo kvalifikacija ir tinkama.

Neignoruokite tokių problemų, nors jas spręsti nėra malonu. Skundą pateikusį asmenį gina įstatymas. Pavyzdžiui, darbdavys, kurio veiksmus jūs apskundėte, neturi teisės jūsų persekioti.

Prieš kreipiantis į teismą, išsiaiškinkite, kokios kitos organizacijos galėtų jums padėti. Gal verta pakalbėti su savo profesinės sąjungos atstovais? Gal lengviau bus paskambinti nevyriausybinių organizacijų, ginančių gėjų ir lesbiečių teises, konsultantams?

KREIPKIS PAGALBOS Į MUS!

Lietuvos gėjų lyga (LGL) – tai nepriklausoma nevyriausybė nacionalinė organizacija, vienijanti homoseksualius ir biseksualius piliečius nuo 18 metų, tarptautinės lesbiečių ir gėjų asociacijos (ILGA) tikroji narė nuo 1994 metų. Lietuvos gėjų lyga siekia panaikinti ho-

mofobiją, visų rūšių diskriminaciją dėl seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės.

Organizuodama švietimo, paramos renginius bei atstovaudama LGBT bendruomenę LGL siekia kurti atvirą ir pagarbią socialinę aplinką homoseksualiems, biseksualiems ir transseksualiems asmenims. Viena iš mūsų veiklos sričių – informacijos suteikimas ir homoseksualių žmonių konsultavimas lygių galimybių klausimais. Nebijok kreiptis pagalbos bet kuriuo tau aktuali klausimu! Mes taip pat visuomet laukiame aktyvių savanorių pasiruošusių padėti ir konsultuoti kitus.

SUSISIEK!**Lietuvos gėjų lyga**

A. Jakšto g. 22–15

LT-01105 Vilnius

lgl@gay.lt

85 261 0314

www.lgl.lt

www.atvirai.lt

KITI NAUDINGI ADRESAI:**Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba**

Šeimyniškių g. 1A, Vilnius

85 261 2787

Žmogaus teisių stebėjimo institutas

Didžioji g. 5

LT-01128 Vilnius

85 231 4676

Lietuvos žmogaus teisių centras

A. Smetonos g. 2/11

LT-01115 Vilnius

85 262 8858

Tolerantiško jaunimo asociacija

A. Jakšto g. 9–133

LT-01105 Vilnius

85 261 8483

© Asociacija Lietuvos gėjų lyga (LGL). Visos teisės saugomos.
Dėkojame už paramą Atviros visuomenės institutui (OSI).